

Milena Lusarczyk

Rola władz lokalnych w społeczno-gospodarczym rozwoju gmin położonych na obszarach cennych przyrodniczo

Ekonomiczne Problemy Usług nr 89, 164-177

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MILENA LUSARCZYK

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

ROLA WŁADZ LOKALNYCH W SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM ROZWOJU GMIN POŁOŻONYCH NA OBSZARACH CENNYCH PRZYRODNICZO

Wprowadzenie

Rozwój lokalny może być rozumiany jako prowadzenie działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego danej jednostki terytorialnej z wykorzystaniem jej zasobów, uwzględnieniem potrzeb mieszkańców oraz przy ich udziale w podejmowanych działaniach¹. Racjonalne wykorzystanie wewnętrznych i zewnętrznych czynników rozwojowych jest podstawą rozwoju lokalnego, za który odpowiedzialny jest samorząd terytorialny, realizujący swoje zadania w celu zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty².

Według M. Adamowicza rozwój lokalny obejmuje złożone procesy, na które składają się różne cele i interesy wielu podmiotów gospodarczych, a istotą rozwoju jest zatem osiągnięcie zgodności między celami indywidualnymi a ogólnym celem rozwoju jednostki terytorialnej³.

Poznanie systemów przestrzennych, a w szczególności obszarów chronionych, jest szczególnie ważne przy podejmowaniu działań społeczno-

¹ A. Parysek, *Oddziaływanie samorządu lokalnego na rozwój lokalny*, Wydaw. AE, Wrocław 1995.

² Ustawa z 31 czerwca 1998 r. o reformie administracji rządowej i samorządowej samorządowej (DzU nr 91, poz. 577).

³ M. Adamowicz, *Kształtowanie rozwoju lokalnego*, Monografie SGGW, *Strategie rozwoju lokalnego*, t. II, Warszawa 2003, s. 13.

gospodarczych w kontekście strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju. Uwarunkowania rozwojowe chronionych obszarów wynikają zarówno z zasobów naturalnych tych terenów i potencjału społeczno-gospodarczego, jak i z obiektywnych uwarunkowań zewnętrznych, kształtujących ich pozycję w całym regionie. Należy pamiętać o tym, że obszary chronione ze względu na swoją specyfikę podlegają specjalnym przepisom prawnym, które decydują, w zależności od stopnia ochrony, o możliwej działalności człowieka i warunkują w istotny sposób rozwój społeczno-gospodarczy tych terenów.

Wydaje się zatem, że to poziom lokalny jest najwłaściwszym miejscem dla zapoczątkowania równoważenia rozwoju. Szczególną rolę w planowaniu tego rozwoju odgrywa samorząd terytorialny. Wynika to m.in. z samej jego natury jako gospodarza terenu, ale również z ustawowych obowiązków, które nakładają na gminę zadania kształtowania lokalnego środowiska życia. Tylko struktury samorządowe są w stanie ukierunkować rozwój lokalny na rozwiązanie podstawowych problemów społeczno-gospodarczych danej jednostki terytorialnej i zagwarantować prymat interesu ogólnospołecznego nad indywidualnym⁴. Rozwój zrównoważony na poziomie lokalnym oznacza w szczególności:

- dopasowanie lokalnych umiejętności i potrzeb do dostępności zatrudnienia,
- podejście służące minimalizowaniu zużycia naturalnych zasobów, wytwarzania odpadów i emisji zanieczyszczeń,
- zaspokojenie lokalnych potrzeb,
- udział wszystkich sektorów lokalnej społeczności w lokalnym planowaniu i podejmowaniu decyzji,
- wysoką jakość i powszechny dostęp do podstawowych usług,
- wysoką jakość wytwarzanego dziedzictwa kulturowego⁵.

Celem artykułu jest przedstawienie uwarunkowań koniecznych do zapoczątkowania zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym, będącego w gestii samorządu terytorialnego, a także sprawdzenie w praktyce możliwości realizacji idei zrównoważonego rozwoju na obszarach chronionych.

Badaniom poddano (w drugiej połowie 2011 r.) gminy województwa warmińsko-mazurskiego oraz podlaskiego, których obszar w ponad 50% został objęty programem Natura 2000 lub, na których terenie występuje park narodo-

⁴ J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*. Wyd. UAM, Poznań 2001, s. 213–228.

⁵ *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, red. T. Borys, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2005, s. 73–114.

wy lub krajobrazowy. Są to gminy, które wyróżniają się wysokimi walorami środowiska, unikalnymi w skali europejskiej. Sprostanie wymaganiom zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym jest niezwykle trudne. Szczególnie w odniesieniu do obszarów chronionych, gdzie występują konflikty społeczne związane z ograniczeniami w formie zakazów prawnych, które są często sprzeczne z interesami gospodarczymi lokalnej społeczności. W efekcie, wpływa to na wielkość bezrobocia i trudności w dopasowaniu lokalnych umiejętności i potrzeb do dostępności zatrudnienia.

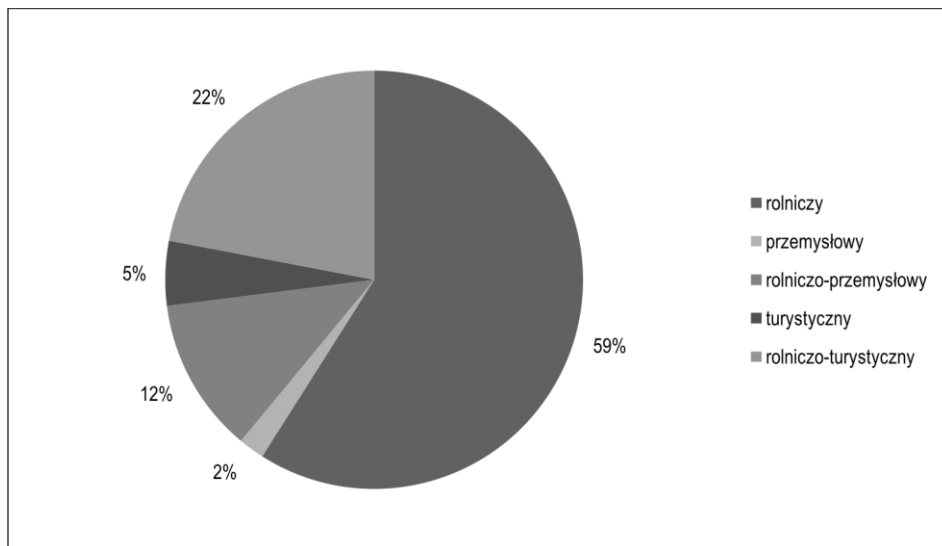
W artykule starano się ukazać rozwiązania, wskazówki w jaki sposób samorząd gminny może rozwijać obszary cenne przyrodniczo z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

1. Rozwój lokalny w aspekcie zasad zrównoważonego rozwoju

Najważniejszym celem funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego jest zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego, zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, powinno się to odbywać przez prowadzenie działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego, przy udziale mieszkańców w podejmowanych decyzjach oraz z wykorzystaniem własnych zasobów, w tym zasobów naturalnych. Kapitał naturalny jest zatem źródłem funkcji istotnych dla systemu gospodarczego i dla życia człowieka, a jego utrata może w znaczący sposób wpłynąć na szanse rozwojowe gmin.

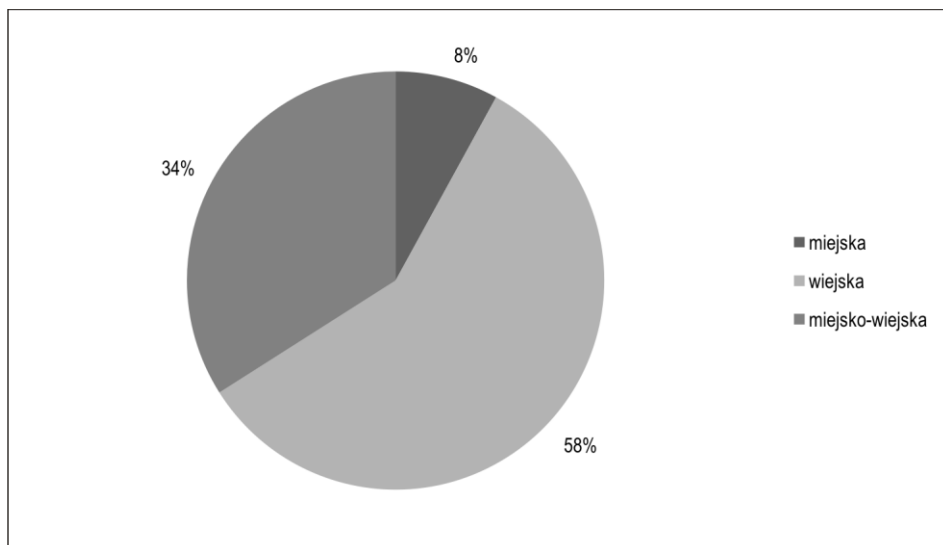
Rozwój lokalny realizowany na poziomie badanych gmin Polski północno-wschodniej oparty jest głównie na wypracowanych, wnioskujących konkretne kierunki rozwoju, strategiach. Dobrze zaplanowana i realizowana strategia rozwoju jest nieodzownym elementem zarządzania strategicznego w każdej gminie. Przyglądając się bliżej analizowanym jednostkom samorządu terytorialnego możemy stwierdzić, że są to gminy głównie wiejskie (59%) lub miejsko-wiejskie (34%) o charakterze rolniczym. Funkcje rolnicze spełnia 59% badanych gmin, pozostałe to głównie gminy o funkcji rolniczo-turystycznej (22%) i rolniczo-przemysłowej (12%). Zjawisko występowania jednej funkcji jest niekorzystne, gdyż obszary z dominacją jednej działalności są bardzo wrażliwe na wszelkie zmiany koniunktury np. dotyczącej popytu na surowce rolnicze. Dodatkowo, w okresie modernizacji rolnictwa ludność odchodząca z pracy w tym

dziale gospodarki, w przypadku obszaru monofunkcyjnego, nie ma możliwości znalezienia zatrudnienia.

Rys. 1. Charakter badanych gmin

Źródło: badania własne.

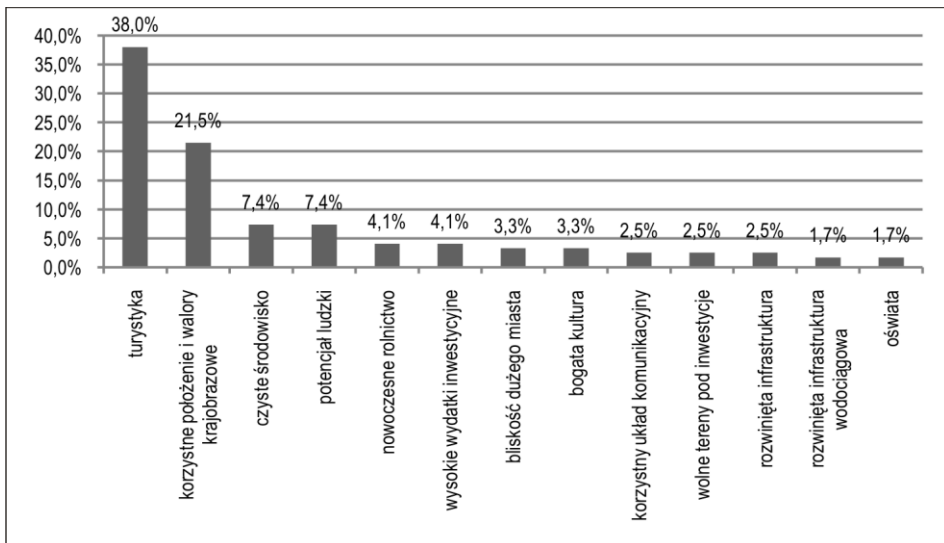
Rys. 2. Rodzaj badanych gmin

Źródło: badania własne.

Podstawą w kształtowaniu przez władze samorządu terytorialnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest właściwe opracowanie diagnozy o jej stanie. Daje to podstawę do zapewnienia sytuacji, w której zharmonizowane i systematyczne działania podmiotów gospodarki lokalnej będą zmierzać do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego.

Zdaniem A. Rosnera, władze samorządowe będące gospodarzami na własnym terenie najlepiej są w stanie zdiagnozować podstawowe bariery rozwoju, wskazać istniejące szanse, dokonać oceny potencjału ludzkiego i przedsiębiorczości mieszkańców czy też wskazać kierunki dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego⁶. W związku z tym przedstawiciele badanych samorządów terytorialnych zostali poproszeni o wskazanie ich zdaniem słabych i mocnych stron gminy.

⁶ A. Rosner, *Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich a zróżnicowanie dynamiki przemian*, Wyd. IRWIR, Warszawa 2007.

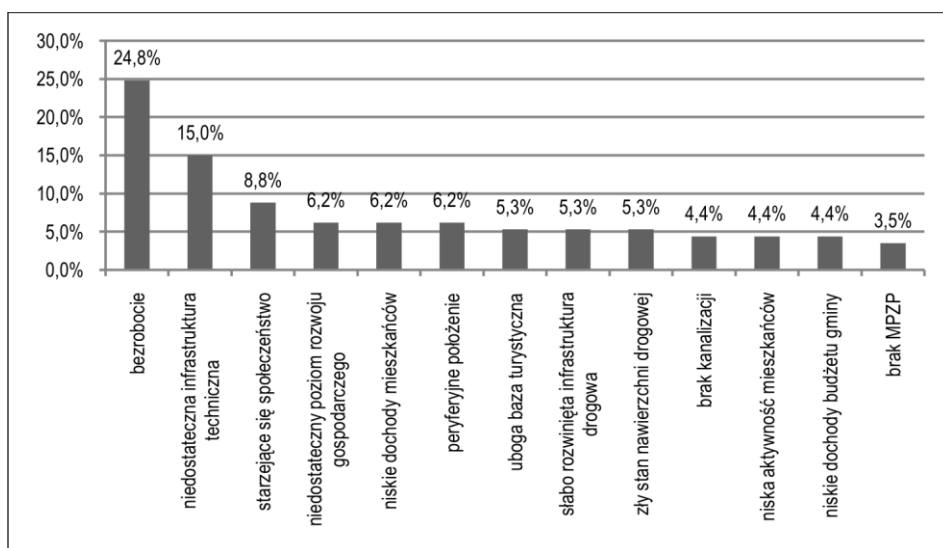
Rys. 3. Mocne strony gmin

Źródło: badania własne.

Największa grupa gmin (38%) za swoje mocne strony uznała rozwój turystyki. Drugą najczęściej wskazywaną cechą było korzystne położenie i walory krajobrazowe. Istotną rolę odgrywa również czyste środowisko oraz potencjał ludzki, które stanowią mocną stronę dla 7,4% gmin. Dla 3,3% gmin silną stroną jest bliskość dużego miasta oraz bogata kultura. Zdaniem 2,5% wójtów znaczące są odpowiednio: korzystny układ komunikacyjny, wolne tereny pod inwestycję i rozwinięta infrastruktura. W pojedynczych przypadkach wspomniane zostały takie cechy jak rozwinięta infrastruktura techniczna oraz oświata.

Podsumowując, atrakcyjność turystyczna badanych gmin, wynikająca niewątpliwie z korzystnego położenia, walorów krajobrazowych i czystego środowiska sprawia, że realizacja funkcji turystycznej jest istotnym elementem strategii przyjętych przez gminy. Potwierdza to pogląd, że obszary wiejskie Polski (badane gminy to w większości gminy wiejskie) stwarzają dobre warunki do rozwoju różnych form turystyki. Stosunkowo mało przekształcone i zdegradowane tereny analizowanych gmin są dużym walorem dla rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki. Jednak przydatność tych terenów do rozwoju funkcji turystycznej nie jest jednoznaczna. Większość gmin objęta badaniem ma na

swoim obszarze tereny zaliczane do obszarów Natura 2000. Obserwując cenne pod względem krajobrazowym i przyrodniczym obszary gmin Polski północno-wschodniej nie sposób nie zauważyć wielu zagrożeń, np. wnikania dużych obiektów turystycznych w obszary leśne, brzegi jezior. W tym wypadku poważną rolę odgrywa samorząd terytorialny, kierując się zbyt często kryterium zysku, zapominając o zasadach zrównoważonego rozwoju wpisanego w każdą lokalną strategię. Tymczasem warto pomyśleć, że deficyt obszarów wiejskich, o tradycyjnym krajobrazie i dużej różnorodności biologicznej w Europie, może być szansą rozwoju wielu gmin tego regionu. Z drugiej strony, rozwoju przedsięwzięć turystycznych na wsi nie można traktować jako remedium na wszelkie problemy gmin, bo następuje on pod wpływem bardzo wielu różnych czynników: środowiskowych, ekonomicznych, kulturowo-społecznych, organizacyjno-prawnych.

Rys. 4. Słabe strony gmin

Źródło: badania własne.

Głównym problemem prawie 25% gmin jest wysoka stopa bezrobocia. W drugiej kolejności jako słabe strony uznano niedostatecznie rozwiniętą infra-

strukturę techniczną (15%), starzejące się społeczeństwo (8,8%), niedostateczny poziom rozwoju gospodarczego, niskie dochody mieszkańców oraz peryferyjne położenie gminy – 6,2% gmin. Uboga baza turystyczna, słabo rozwinięta infrastruktura drogowa oraz zły stan nawierzchni drogowej, to problem ponad 5% gmin. Zwracano tutaj uwagę zarówno na drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe, które nie pozostają w gestii władz gminy, jak i drogi gminne. Kolejne wskazane słabe strony, to brak kanalizacji w gminie, niska aktywność mieszkańców, niskie dochody budżetu gminy oraz brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z przepisami ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, sporządzenie planu nie jest obligatoryjne, jednak jak podkreślały władze samorządowe gmin, jest on elementem niezbędnym w kreowaniu właściwego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, harmonii społecznej, ekonomicznej oraz przyrodniczej na danym obszarze.

W zależności od potrzeb w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się m.in.⁷:

- linie rozgraniczające ulice, place oraz drogi publiczne wraz z urządzeniami publicznymi,
- tereny przeznaczone do realizacji celów publicznych,
- granice i zasady zagospodarowania terenów lub obiektów podległych ochronie,
- zasady obsługi administracji technicznej,
- lokalne warunki, zasady oraz standardy kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym również linie zabudowy oraz gabaryty budynków,
- zasady i warunki podziału terenu na działki budowlane,
- tymczasowe sposoby zagospodarowania, urządzania oraz użytkowania terenu.

Na podstawie analizy stanu obecnego gminy i wniosków płynących z analizy słabych i mocnych stron, możliwe jest ustalenie celu w jakim powinna podążać gmina przez najbliższe kilkanaście lat. Istotne jest podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie określonych w analizie SWOT słabych stron gminy.

⁷ S. Wrzosek, *Zarządzanie środowiskiem przez administrację publiczną w Polsce*, Dział Wydawnictw i Poligrafii Politechniki Białostockiej, Białystok 1999, s. 129–130.

Tabela 1

Najważniejsze zadania gmin według respondentów

Lp.	Typ działania	%
1	pozyskiwanie kapitału inwestycyjnego spoza gminy	78,3
2	rozwój infrastruktury technicznej	76,7
3	ochrona środowiska	73,3
4	reagowanie na bieżące problemy zgłaszane przez mieszkańców	51,7
5	rozwiązywanie problemów rynku pracy, przeciwdziałanie bezrobociu	45,0
6	promocja gminy	43,3
7	wspieranie rozwoju prywatnej przedsiębiorczości	43,3
8	gospodarowanie mieniem komunalnym	36,7
9	tworzenie wizji kierunków rozwoju gospodarczego gminy	35,0
10	rozwój kultury i oświaty	33,3
11	wspieranie rozwoju rolnictwa	31,7
12	opieka społeczna	28,3

Źródło: badania własne.

Najważniejszą możliwością eliminacji słabych stron gmin jest pozyskiwanie kapitału inwestycyjnego spoza gminy (78,3%) oraz inwestycje w sferze infrastruktury technicznej (76,7). Inwestycje te stanowią podstawę rozwoju, źródło wzrostu i przeobrażeń społeczeństwa. Bez inwestowania nie jest możliwe funkcjonowanie nowoczesnych gospodarek. Dokonywane przez gminy inwestycje mają znaczenie dla rozwoju gospodarczego oraz dla wykonywania zadań własnych i świadczenia usług publicznych. Słabo rozwinięta infrastruktura w badanych gminach obniża standardy życia i gospodarowania oraz decyduje o niskiej atrakcyjności obszarów gminy dla inwestorów.

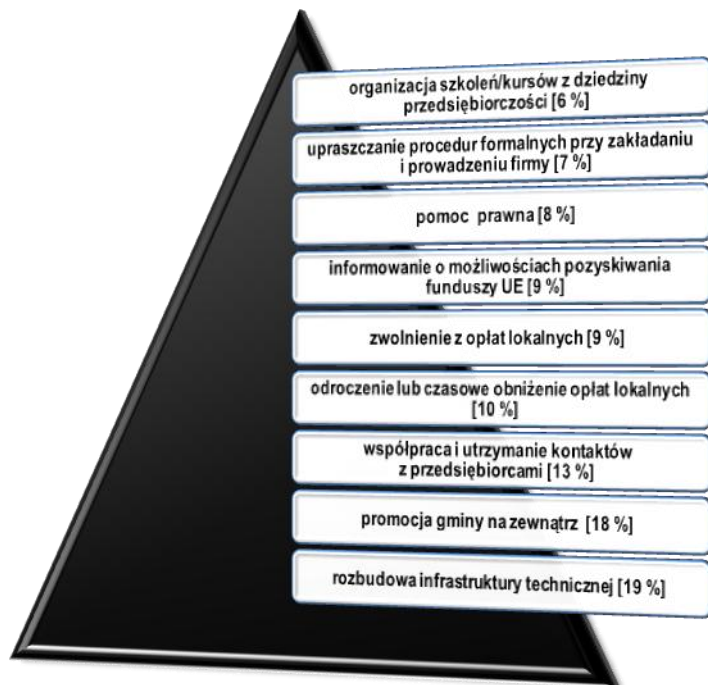
W dalszej kolejności, za bardzo ważne zadanie gminy uznały ochronę środowiska naturalnego (73,3%). Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia zasad zrównoważonego rozwoju, które określają taki rozwój społeczno-gospodarczy, który nie narusza równowagi środowiskowej. W odniesieniu do analizowanych gmin, położonych na terenach cennych przyrodniczo, wysoka jakość środowiska przyrodniczego lub działania na rzecz jej osiągnięcia stanowią ważny element rozwoju, sprzyjający absorpcji innowacji i wprowadzeniu czystszych technologii⁸. Gminy o relatywnie czystym środowisku powinny dążyć do ukie-

⁸ A. Marszałkowska, *Ekorozwój a konkurencyjność regionów*, Wyd. AE, Wrocław 2000, s. 90.

runkowania strategii rozwoju na te dziedziny działalności gospodarczej, które w większym lub mniejszym stopniu wykorzystują zasoby i walory środowiska. Przykładem może być działalność władz lokalnych na rzecz rozwoju agroturystyki, a mówiąc szerzej gospodarki turystycznej. Istotne znaczenie spełnia tutaj tzw. marketing terytorialny⁹. Ten rodzaj marketingu, nazywany również marketingiem miejsca lub przestrzeni, oznacza stosowanie wielu instrumentów i działań marketingowych, mających na celu wzrost zdolności konkurencyjnej danego obszaru (w tym wypadku gminy) w stosunku do innych tego rodzaju jednostek geograficznych.

Podjęcie działań wspierających realizację przedsięwzięć przynoszących korzyści w postaci efektów ekonomicznych i społecznych lokalnym podmiotom, to zdaniem 43,3% gmin jedno z głównych zadań gminy. Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich różni się od tego procesu na obszarach zurbanizowanych przede wszystkim specyfiką środowiska wiejskiego, wyższym bezrobociem oraz dysproporcjami w dochodach (zjawiska te wymieniane były przez gminy w pierwszej kolejności jako słabe strony). Dodatkowo ograniczenia prawne na obszarach chronionych wykluczają przedsięwzięcia gospodarcze szkodliwe dla środowiska, a ponadto wymuszają przyjazne środowisku metody, środki i technologie przy coraz nowocześniejszych rozwiązaniach organizacyjno-zarządzających. Reasumując, rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich ma na celu tworzenie nowych miejsc pracy oraz pozyskiwanie dodatkowych dochodów. Oczywiście jeśli stanowi formę kolejnej pozarolniczej aktywności, na którą ma wpływ sytuacja zatrudnienia i wielkość bezrobocia (zjawisko bezrobocia zgłaszane jest w pierwszej kolejności jako największy problem gmin).

⁹ M. Niedek, *Partnerstwo dla ekorozwoju gminy*, Wyd. Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasieńskich”, Czernice Borowe 2012, s. 96.

Rys. 5. Sposoby wspierania rozwoju przedsiębiorczości przez władze gmin

Źródło: badania własne.

Obowiązek wspierania przedsiębiorczości przez jednostki samorządu wynika nie tylko z ustawy, ale przede wszystkim z uzależnienia ich dochodów od wpływów z podatków od osób fizycznych i prawnych. Gminom powinno więc zależeć na wspieraniu tego rozwoju wszelkimi możliwymi sposobami. Najpopularniejszym wśród badanych gmin sposobem wsparcia lokalnych przedsiębiorców jest rozbudowa infrastruktury technicznej (19%) oraz promocja gminy na zewnątrz, co ma zachęcić potencjalnych inwestorów. Utrzymywanie kontaktów z przedsiębiorcami deklaruje 13% gmin, odroczenie, zwolnienie lub czasowe obniżenie opłat lokalnych oferuje przedsiębiorcom 10% gmin. Pozostała pomoc to informowanie o możliwościach pozyskiwania funduszy UE (9%), pomoc prawna (8%), upraszczanie procedur formalnych przy zakładaniu i prowadzeniu firmy (7%) oraz organizowanie szkoleń z przedsiębiorczości (6%).

W rezultacie, przez podejmowanie wielotorowych działań gmina powinna zwiększać możliwości konkurencyjne funkcjonujących już przedsiębiorstw i stwarzać możliwości do uruchomienia kolejnych firm.

Podsumowanie

Priorytetem zrównoważonego rozwoju jednostki samorządu terytorialnego powinno być podniesienie jakości życia jej mieszkańców, przede wszystkim przez zapewnienie godziwych standardów zamieszkania, zatrudnienia, zagospodarowania wolnego czasu obywateli z zachowaniem należytego bezpieczeństwa i użytkowania środowiska naturalnego.

Analizując działania samorządów terytorialnych badanych gmin, położonych na obszarach cennych przyrodniczo, można zauważyć, że na szczeblu gminy największą trudność w kreowaniu rozwoju lokalnego sprawia przełożenie zasad zrównoważonego rozwoju na zadania i cele realizacyjne. Społeczność lokalna oczekuje bowiem szybkich efektów, zapewniających podniesienie poziomu życia. Niezbędne jest zatem podejmowanie wszelkich działań mających na celu obniżenie poziomu bezrobocia w tym regionie. Tworzenie nowych miejsc pracy jest największym wyzwaniem, przed którym stoją badane samorządy odpowiedzialne za rozwój lokalny.

Przewagą konkurencyjną terenów wiejskich gmin (dominują one na badanym obszarze) objętych ochroną, która może stanowić wsparcie procesu przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy, wydaje się być rozwój agroturystyki i produkcji ekologicznej. Szczególnie dla małych, rodzinnych gospodarstw rolnych z terenów o nadwyżce siły roboczej potencjalna możliwość dywersyfikacji źródeł dochodu będzie służyć rozwojowi przedsiębiorczości. Na tych terenach istnieje wiele gospodarstw rolnych, których działalność oparta jest na wykorzystywaniu zasobów cennych przyrodniczo. Gospodarstwa te mogą prowadzić konkurencyjną działalność w harmonii ze środowiskiem naturalnym. Problemem pozostaje wciąż niska świadomość przedsiębiorców i brak praktycznej wiedzy o ekonomicznych korzyściach, jakie daje gospodarowanie na terenach Natura 2000, dlatego konieczne jest informowanie mieszkańców wsi o tym, że walory krajobrazowe i środowiskowe mogą stanowić istotne źródło dochodu.

Wydaje się, że kompetencje władz samorządowych, determinacja i wiedza, umiejętności wykorzystania lokalnych zasobów i walorów przyrodniczych, a zwłaszcza aspiracje samorządu lokalnego dotyczące pozycji swojej gminy

w regionie, są czynnikami, które w coraz większym stopniu kształtują rozwój lokalny gmin, a w odniesieniu do obszarów chronionych mogą stać się kluczowym elementem decydującym o rozwoju danej gminy.

Literatura

- Adamowicz M., *Kształtowanie rozwoju lokalnego*, monografie SGGW „Strategie rozwoju lokalnego”, t. II, Warszawa 2003.
- Borys T., *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2005.
- Marszałkowska A., *Ekorozwój a konkurencyjność regionów*, Wyd. AE, Wrocław 2000.
- Niedek M., *Partnerstwo dla ekorozwoju gminy*, Wyd. Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasińskich”, Czernice Borowe 2012.
- Ustawa z 31 czerwca 1998 r. o reformie administracji rządowej i samorządowej (DzU nr 91, poz. 577).
- Parysek J., *Oddziaływanie samorządu lokalnego na rozwój lokalny*, Wyd. AE, Wrocław 1995.
- Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wyd. UAM, Poznań 2001.
- Rosner A., *Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich a zróżnicowanie dynamiki przemian*, Wyd. IRWIR, Warszawa 2007.
- Wrzosek S., *Zarządzanie środowiskiem przez administracje publiczną w Polsce*, Dział Wydawnictw i Poligrafii Politechniki Białostockiej, Białystok 1999.

THE ROLE OF LOCAL AUTHORITIES IN SOCIO - ECONOMIC DEVELOPMENT OF COMMUNITIES LOCATED IN AREAS OF HIGH NATURAL VALUE.

Summary

The article presents the role of local authorities in socio - economic development of communes located in areas of high natural value in the warmińsko – mazurskie and podlaskie voivodships. These areas because of their specificity are subject to special laws, which determine, depending on preservation of nature to limit human activities. At present, communities have the autonomy to decide and choose the direction of development of the community. They may, even need their own produce and implement

strategic plans and to seek the most spectacular development strategy. They may, even need ,on their own, to prepare and realize strategic plans and seek the most effective development strategy. Therefore, the activity of local authorities, using the resources of the territorial unit depends, in large part, the level of socio - economic development community.

Translated by Milena Lusarczyk